

Smedemester Hans Jørgen Andersen i Ravnebjerg (1846-1920)

Af *Flemming Georgsen*

I Orte sogn fødtes den 27. oktober 1846 en søn af husmand Anders Knudsen og hustru Ane Marie Knudsdatter i Peiruphus. Drengen fik i Orte kirke den 1. november 1846 navnet Hans Jørgen Andersen. Hans liv skulle vise sig at få en ret usædvanlig løbebane.

Hans Jørgen Andersen lærte smedefaget hos smeden i Allested. Den 14. september 1872 giftede han sig i Brylle kirke med Karen Marie Jacobsen, datter af husmand Anders Jacobsen og hustru Anne Marie Dorthea Nielsdatter. Parret havde den 18. maj 1871 i Brylle kirke fået døbt en søn med navnet Rasmus Christian, født den 23. april 1871. Efter giftermålet overlod Hans Jørgen og Karen Marie sønnen i morforældrenes varetægt og udvandrede til Sverige, hvor de den 1. november 1872, ligesom mange andre fynboer, ankom til Mjäryd Norregård i Södra Ljunga Soken i Småland.

På Mjäryd Norregård arbejdede Hans Jørgen Andersen i sit fag som smed og skulle holde gårdens heste med nye sko, reparere landbrugsvogne og gårdens maskinpark, som på den tid ikke var ret stor, f.eks. bragte indvandrerens Anders Jensen fra Ullerslev den første svingplov til Småland.

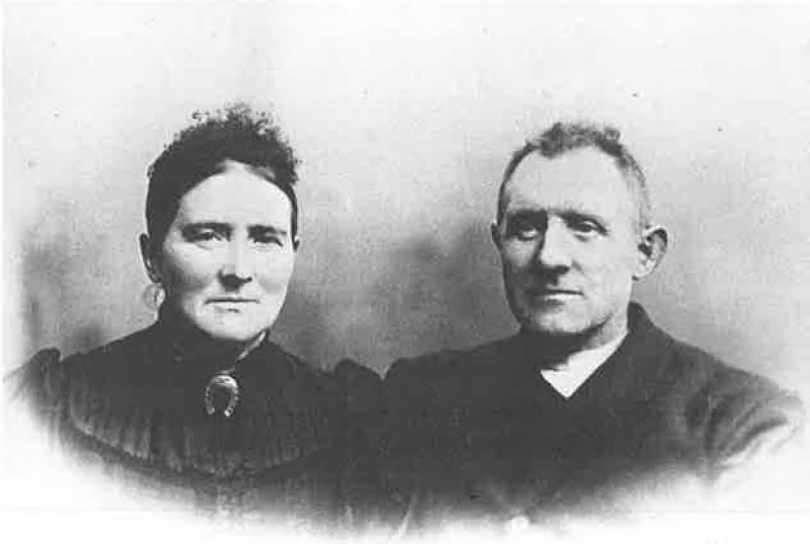
Efter få måneder på Mjäryd Norregård fødte Karen Marie den 3. april en datter, som fik navnet Anne Marie Dorothé.

Det var tilsyneladende ingen succes at være smed på Mjäryd Norregård, hvilket gav sig udslag i, at familien i 1874 forlod Småland for at drage sydpå til Skåne, hvor de bosatte på Killeberg i Loshult Soken. Hertil ankom familien den 26. juni 1874.

Den gamle smedje på Killeberg er forlængst nedrevet, men tæt ved stedet findes stadig huset, hvor smedesvendene og deres familier boede. Her fødte Karen Marie den 2. december 1875 datteren Gertrud Marie, den 28. april 1878 sønnen Anders, som senere tog navneforandring til Lousholt efter sit skånske fødested.

Hans Jørgen Andersen og Karen Marie havde nogle gode år i Killeberg, men længtes alligevel hjem til Fyn og efter sønnen. De tog derfor i 1878 beslutningen om at vende tilbage til fødeøen.

Efter at have opholdt sig et par måneder i Verringe flyttede Hans Jørgen Andersen med kone og 4 børn oktober 1878 til Sanderum, hvor

Smedemester i Ravnebjerg Hans Jørgen Andersen og hustru Maren Marie, f. Jacobsen. Billedet er sandsynligvis taget i anledning af deres sølvbryllup i 1897.

familien fra ejendommen matr. nr. 14 b købte en byggegrund, matr. nr. 14 c, af ejeren væver Jørgen Hansen, og i 1897 tilkøbtes matr. nr. 14 d og 35 b, som blev lagt til grunden. I 1878 opførte Hans Jørgen Andersen Ravnebjerg smedje og beboelse, hvilke bygninger stadig kan ses på adressen Ravnebjerggyden 101.

Der var imidlertid ikke udfordring nok for smedemester Hans Jørgen Andersen i at sko heste, reparere vogne og landbrugsmaskiner. Han var en af den tids iværksættere, og det blev landbrugsmaskinerne, som fik hans store interesse.

Den vel nok væsentligste produktion i Ravnebjerg Smedje var tærskværker, som kunne leveres i to typer til henholdsvis 2-3 heste og 3-4 heste, således som det fremgår af reklametryksagen for Ravnebjerg Tærskværker. Samme tryksag indeholder forskellige anbefalings skrivelser, den ældste fra 1898 lydende således: »Af Smed og Maskinbygger H.J.Andersen, Ravnebjerg, har undertegnede for 4 Aar siden faaet: Tærskemaskine med Halmryster, Gruttekværne, Hakkelsesmaskine og Hestegang, alt til min fulde Tilfredshed i et og alt. - Biskorup, den 14. Maj 1898. Vilhelm Frederiksen.«

Men det var ikke kun på Fyn, at maskinerne fra Ravnebjerg var kendt. I reklametryksagen er der anbefalings skrivelser fra alle egne af

Smedjen i Ravnebjerg, fotograferet i 1917.

Jylland, således fra Vandel, Aast, Tim, Billund og Ulfborg fra årene 1906 til 1911. Smedemester og maskinbygger Hans Jørgen Andersen kunne altså sælge sine maskiner overalt, hvilket skyldtes den gode kvalitet og store brugsværdi.

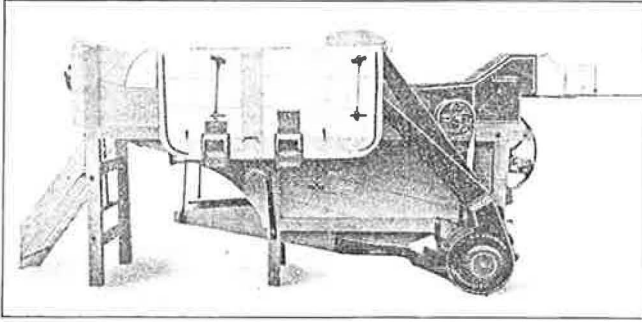
Det var dog ikke udelukkende tærskværker, man kunne få leveret fra Ravnebjerg Smedje, idet der blev fremstillet så forskellige ting som hakkelsesmaskiner, hesteriver, gruttekværne, kærnepumper, ajlepumper, plove, harver og høstleer foruden landbrugsvogne.

I Ravnebjerg Smedje opdroges 10 børn, heraf 5 drenge, som alle blev udlært i smedefaget hos faderen. Sønnen Valdemar overtog i 1913 delvis Ravnebjerg Smedje, og ejendommen tilskødedes ham den 29. oktober samme år. Hans Jørgen Andersen døde den 3. september 1920. Han havde da været enkemand i 6 år, idet hans hustru Karen Marie var død i 1914.

Smedjen forblev i slægtens eje, idet Valdemar Andersens datter Hilleborg og hendes mand Johannes Nielsen overtog ejendommen i 1949. Endnu et slægtled var der i Ravnebjerg Smedje, idet Hilleborg og Johannes Niensens søn Bendt fortsatte forretningen, som nu også kom til at omfatte VVS.

I 1992 valgte smedemester Bendt Nielsen at lukke firmaet grundet tidernes ugunst. Byggeriet var gået i stå, og smedearbejde var der ikke meget af.

RAVNEBJERG TÆRSKEVÆRKER.

- Nr. 1. 12" til 2—3 Heste. Halmrysterbredde 22". Pris Kr. 450,00.
 ,, 2. 14" - 3—4 ,, Do. 26". ,, Kr. 500,00.
 Med fast Tilkobling fra Hestegangen ekstra Kr. 25,00.

Reklametryksag fra Ravnebjerg smedje ca. 1912. Hans Jørgen Andersen opførte smedjen i 1878, og snart efter begyndte han at producere landbrugsmaskiner, bl.a. tærskværker.

Men det, smedemester Hans Jørgen Andersen satte i gang i 1878 i Ravnebjerg, skulle dog følges op af 3 slægtled, således at smedjen blev drevet af samme slægt i næsten 125 år.

Litteratur

De fynske udvandrere til Småland 1866-80 er behandlet i:

Flemming Georgsen: Den fynske udvandring til Småland. Dalhus Forlag, 1990.

Temaet behandles i en plancheudstilling »Folk i bevægelse«, arrangeret i Den fynske Landsby 1993, og udstillingen har i 1994 været vist i Småland. Udvandrerne var hovedsagelig fynske bønder, men sammen med dem rejste de for landbruget nødvendige håndværkere, bl.a. smede som eksempelvis Hans Jørgen Andersen